

Hví halda upp at roykja?

Krabbamein stendur beinleiðis í samband við royking

Nýtslan av tubbaki í Europa hevur minni enn 400 ár á baki.

Tubbakk hevur verið roykt í pípum, sigarum og sigarettum og er eisini nýtt sum snús. Til fyrri bert 200 árum síðani vóru tá einans fá fólk, ið fordømdu tubbaksnýtslu, flestu loyprisðu henani. Virkisframleiddar sigarettir eru fyrst í 20. öld vorðnar vanligar roykingin. Sum frá er liðið, er sigarettroyking vorðin so vanlig millum manna, at fólk hava kent skaðan av hesi royking fyrri álvara — fyrst læknarnir, síðani almenningurin.

Fyrsta, ið skrivað varð í medisinskum fakbløðum um tubbakksvandan, kom fram fyrri bert 20 árum síðani í Onglandi og USA. Síðani byrjanina av 1930-talinum hevur stóru vøkstur verið í talinum av deyðum, orsakað av krabbameini (lungna), og 2 kanningar hava vist, at sjúklingarnir at kalla allir vóru sigarett-roykjarar. Síðani hava nógvar og gjøllar kanningar verið, sum ávíst hava sambandið millum sigarettirnar og lungna-krabbamein. Gjøgnum 10 ár vaks talið av deyðum orsakað av lungna-krabbameini í Onglandi við 75 prosentum millum mannfólk, men eisini millum kvinnur var vøkstur í talinum av deyðum orsakað av hesi sjúku.

Hann, ið frá 20 ára aldri roykir 20 ella fleiri sigarettir um dagin, kemur helst at

doyggja fimm ár fyrr enn javnaldri, ið ikki roykir. Um royktar verða 40 sigarettir ella upp aftur fleiri um dagin, vil livialdurin helst minka við 3 ár-um aftrat.

Meiri enn 50.000 fólk doyggja árliga

Teir meta, at meiri enn 50.000 fólk árliga doyggja í Onglandi av lungna-krabbameini, sum sigarettroyking hevur velt. Út er roknað, at árliga fara í minsta lagi 150.000 »arbeidsár« fyrri skeyti innan 65 ára aldurnar, orsakað av hesum sjúkum. Útrokningar, gjørdar í USA, Kanada, Hollandi, Svøríki, Danmark og Noreg benda á tað sama.

Mest hevur verið tosað um krabbamein, men aðrar sjúkur finnast — sum t. d. bronkitis og emfysem — ið vanligar eru munandi meiri skaðiligar fyrri heilsuna, tí at hesar sjúkur ofta føra við sær, at fólk verða brekað fyrri livið — invalid — í árávis, aðrenn deyðin kemur. Blóðproppar í hjartanum kunnu eisini velda slík brek, um sjúkan ikki beinan vegin førir deyðan við sær.

Heilsuymyndugleikarnir í USA hava gjørt kanningar, ið vísa, at sigarettroykjarin misrøkir arbeiddi sítt 20 pst. meiri enn hann, ið ikki roykir.

Skaðaaðveitingarnar av royking taka ikki einans eldri fólk.

Ein kanning av skúlaungdómi í Onglandi hevur vist, at tey, ið royktu vanligar, hostaðu illa og

høvdu eina vánaliga heilsu. Tað er lætt at ávísar, at ein einstaka sigarett ávirkar andadráttin, ið hvussu er fyrri eina tíð.

Í teimum londum, har vit skapurin gjølla hevur kannað avleiðingarnar av royking, eru teir at kalla fullsmidr um, at hesar avleiðingar eru skaðiligar. Uttan mun har til er reklama fyrri sigarettir framvegis loyvd. Ein kann vera visur í, at reklamumenninir nýta tær próvgrundir, sum størst ávirka teir bólkur, teir vilja røkka. Av tí at vaksni roykjarar uttan íva halda fram, er tað í fyrstu syftu tey ungu, reklaman vil koma á tal við. Eisini letur ungdomurin seg uttan íva ávirka av, at tað í væl fyrrikomnum londum er tað vanligar, ella »normalar« at roykja, og at tað eru tey, ið ikki roykja, sum eru »øðrvisar«.

Fyridømi læknanna

Men tað eru aðrir, sum duga at meta um vandan, og sum hava tikið avleiðingarnar. Í Onglandi, har áður tveir triðingar av øllum læknum royktu,

er talið av roykjarum nú minnað niður í minni enn ein triðing. Í USA roykja einans um 1/5 av øllum læknum. Úrslitið er, at meðan sum heild 25 pst. fleiri doyðu av krabbameini millum eingilsmenn yvirhøvur, gjørdust millum læknar 30 pst. færri, ið doyðu av hesi sjúku.

Við øllum teimum prógvum fyrri, hvørjar skaðiligar avleiðingar sigarettroyking hevur, kann ein spyrja, hví fólk so framvegis roykja sigarettir, tá ið kanningarúrslit tykjast vísa, at pípu ella sigar er munandi minni vandamikil at roykja.

Framstig eru kortini. Í Onglandi er talið av roykjarum minnað við ið hvussu er 1 milljón, og í USA er sigarettbrúkið uppá fólk minkandi. Men higartil hevur ikki eydnast at minka um sjúka- og deyðstølina.

Venezia hótt av undirgangi

Bert fáir av teimum túsundtals turistum, sum á hvørjum ári vitja Venezia, geva sær far um tann álvarsliga vanda, ið hótir byin. Men tað stendur fast, at tað kann henda, at býurin áðrenn 100 ár eru umliðin er farin med alla undir kav.

Ein litfilmur í enskari útgávu, sum nýliga varð upptikin av vitenskapliga og mentunarlaga stovni Sameindu Tjóða, UNESCO, gevur eina hylling á, hvat ið áleikar, og hvørjar vandaspurningarnir eru. Býurin er ofta raktur av vatnfløð aftaná ódnarveður, og hetta at vatnstøðan so hvørt veksar, saman við, at oyggjarnar, sum býurin er bygdur á, so hvørt sokka, og at undirstøði á húsum og funar, alt orsakar tað, at Venezia er deyðadømdur, uttan so at atgerðir beinan veg verða tiknar móti hesum vanda.

Ítalska ríkisstýrið hevur lon-

gu saman við Unesco sett niður eina ráðgevandi nevnd við umboðum úr mongum londum, sum skal royna at bjarga býnum, við at tekna og evna til nýggjar verjugarðar, brimgarðar og slúsar til at hava tamar-

hald á kanalunum í býnum og vatninum í teimum.

Filmurin er nevndur »Venice in Peril« og hevur eina leiktíð uppá 16 minuttir — hann kann verða bílagdur gjøgnum tíðindastovuna.

Japan fremst

Japan er heimsins størsta fiskivinnuland og flutti út í 1968 fyrri tilsamans 286 mill. dollars (1967: 254,4 mill.).

Peru, sum hevði heimsins størstu veiðimongd, flutti út fyrri 231,7 mill. dollars í 1968 (1967: 198,7 mill.), og prísurin á fiskamjoli er uppfarin so hvørt.

Noreg var fjórða størsta útflutningslandið, við 261,1 mill. dollars (1967: 24,04), meðan Danmark-Føroyar komu næst við 136 mill. dollars (1967: 121,6 mill.).

Størsti innflytarin var USA við 717,7 mill. dollars í 1968 (1967: 598,2 mill.); útflutning-

urin úr USA minkaði niður í 59,6 mill. dollars (1967: 72,3 mill.).

Ongland flutti inn fyrri 277 mill. dollars (1967: 290,6 mill.). Vesturtykland flutti inn fyrri 185,6 mill. dollars (1967: 178,3 mill.) og Frankríki fyrri 168 mill. dollars (1967: 150,1 mill.).

Men eisini Japan flytur inn fisk, og hesin innflutningur var í 1968 tilsamans 165,5 mill. dollars (1967: 146,4 mill.).

»Frumskógar sjúkrahúsið« verður gjørt størri

Hitt heimskenda sjúkrahúsið í frumskógini, sum Albert Schweitzer bygd í síni tíð í Lambarene í vesturafríkanska statinum Gabon, verður nú vaksandi um og moderniserað.

Nýggir bygningar og nýtt vatnverk verður bygt og eisini ein litil bygd til afrikanska starvsfólkið.

Av sjúkrahúsinum verður sagt, at seinasta ár vórðu fleiri enn 10.000 børn vaksneraði móti tuberkulum og øðrum smittandi sjúkum.

3000 pinkubørn eru undir støðugari umsjón av sjúkrahúsinum.

Vit hava altíð á goymslu alt tilfar til

blikksmið
sanitet
hitaverk

DEMICH

Tlf. 1072 - Tórshavn

Verður seynt um
alt landið

Kasette bandupptakarar við radio

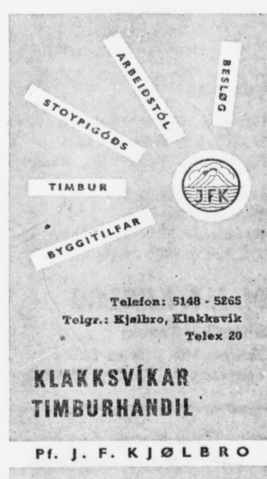
Beinleiðis upptøka. Er tað eitt program, tygum møguliga vilja varðveita, trýst á knappin, so hava tygum tað á bandi.

Komplett við mikrofon og bandi kr. 625,-.

Ringið ella skrivið — vit senda.

RADIOBÚÐIN, Runavík, telf. 7008

RADIO-EL Tórshavn, telf 1397

KEYPIÐ SOSIALIN!
LESID SOSIALIN!
HALDIÐ SOSIALIN!
SOSIALURIN — altíð bestur!

Spinnið í Gøtu

tygum fáa gott tógv, og skjóta avgreiðslu.

Vit keypa óvaskaða og vaskaða ull og selja øll sløg av føroyskum tógvi.

TØTINGARVIRKIÐ

v/ Ólavur Gregersen — tlf. 20 í Gøtu